

Tulevaisuuden kansalaisen taidot ja perusopetus

Pääjohtaja
Timo Lankinen
9.4.2010

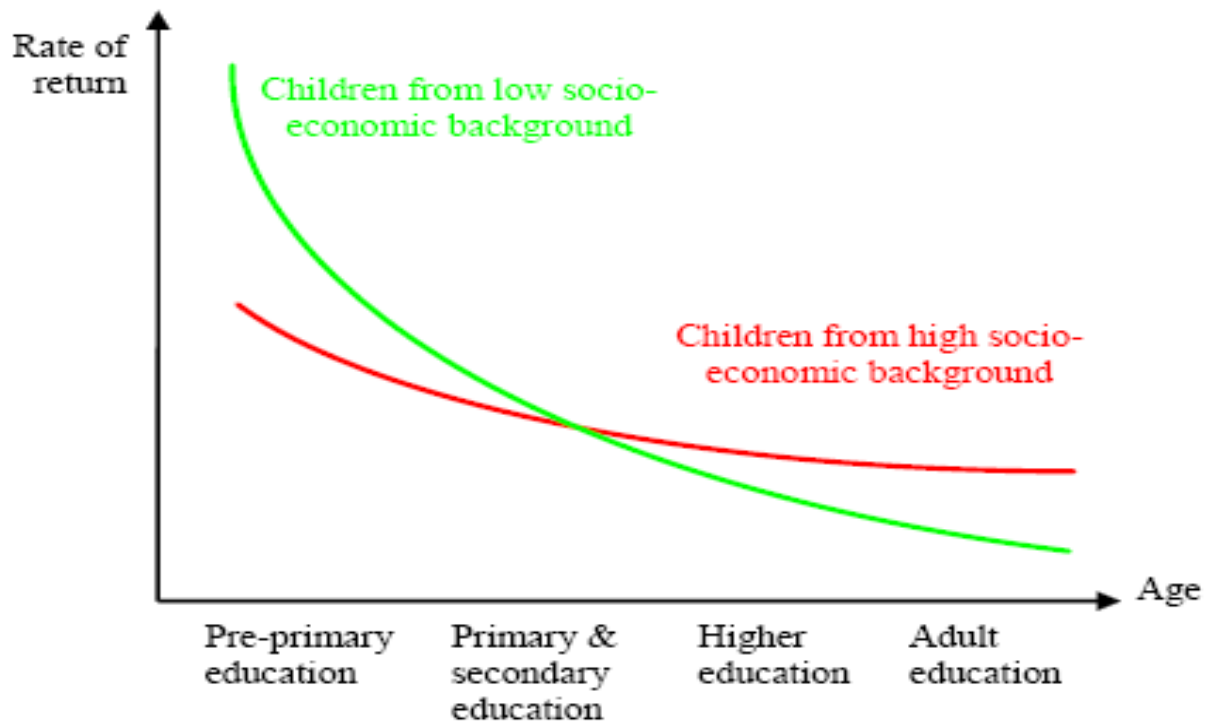
Koulutuspolitiikan keskeiset kysymykset

- Miten suomalaisten tärkeimmästä tulevaisuuden investoinnista – perusopetuksesta – huolehditaan?
- Miten koulu tukee suomalaista kilpailukykyä?
- Mitä on koulun tuottama osaaminen 2020-luvulla – perusopetuksen kilpailukyky kansalaisen ja yhteiskunnan näkökulmasta?
- Miten turvataan koulutuksen kansallinen yhdenvertaisuus ja koulutuksellinen tasa-arvo?
- Tietoperustainen opetuksen ja koulutuksen kehittäminen ja johtaminen? Johtamiseen sitoutuminen?
- Opettajiston osaamisen ja opettajuuden turvaaminen?
- Miten parannetaan oppilaiden yksilöllisten edellytysten huomioon ottamista?

Koulutusinvestoinnin tuotto

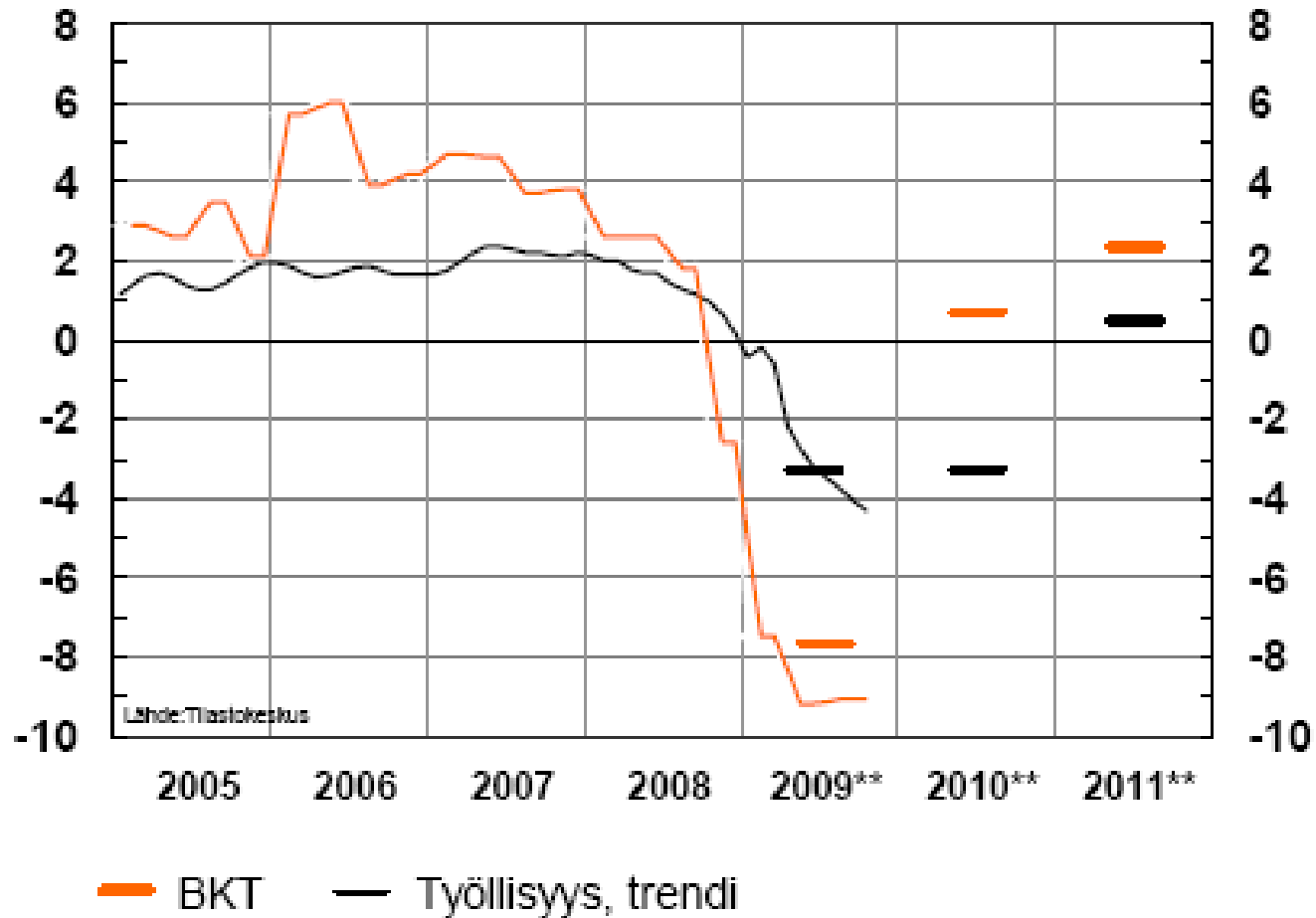
Figure 1: Returns to investment at different levels of lifelong learning

Source: Cunha et al (2006) adapted by EENEE⁸

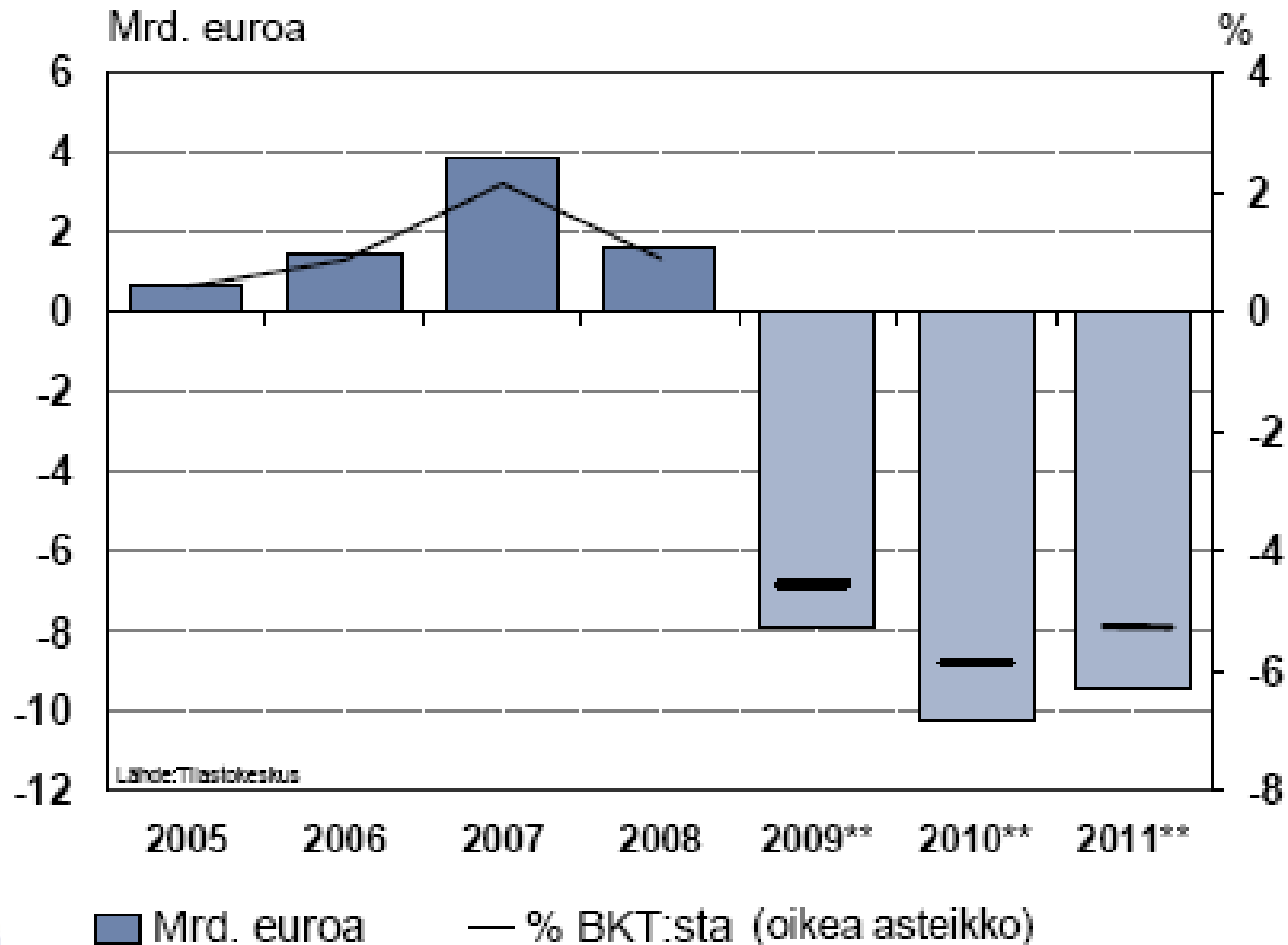

BKT ja työllisyys, muutos edellisestä vuodesta

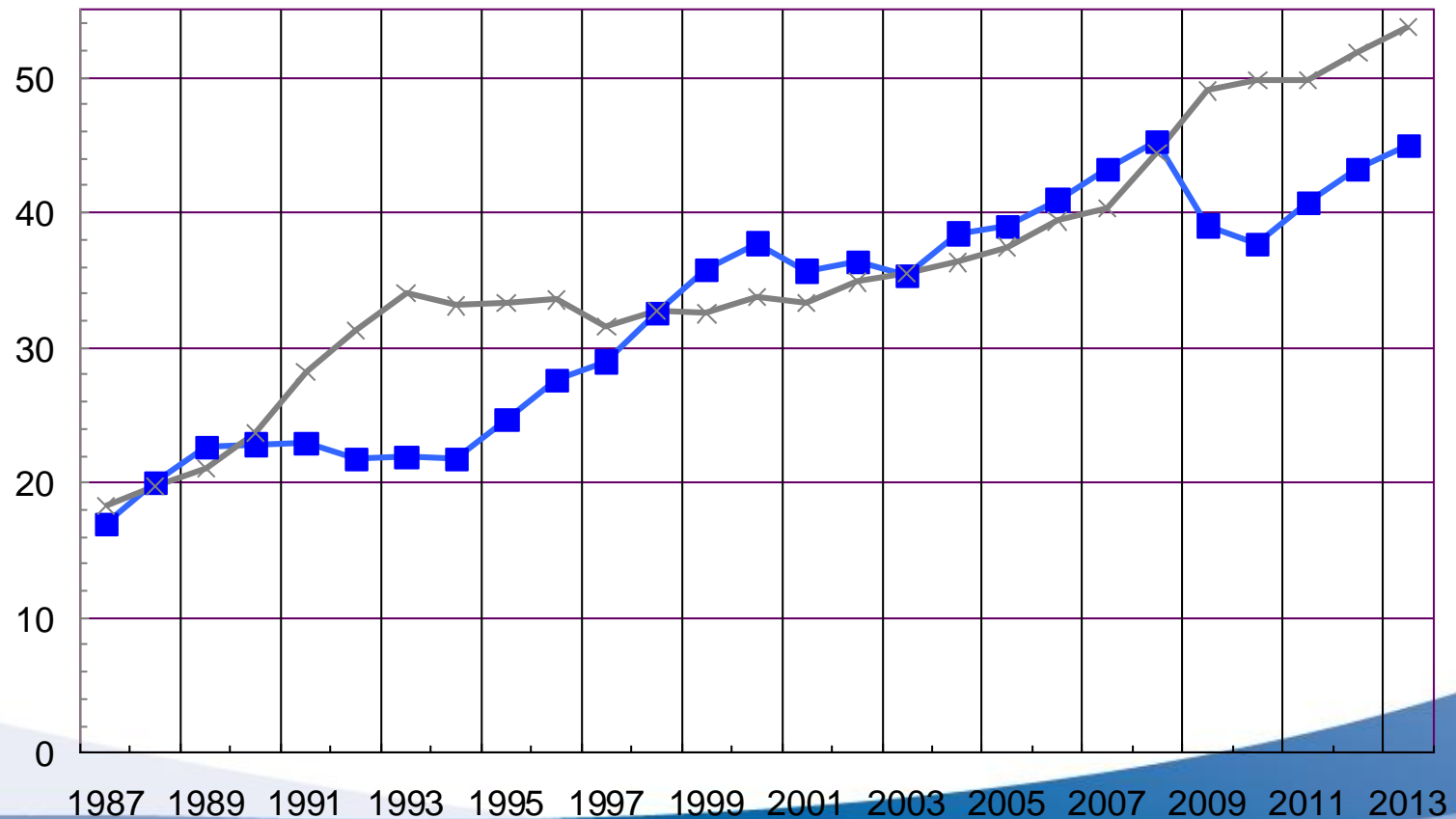

Valtion rahoitusjäämä

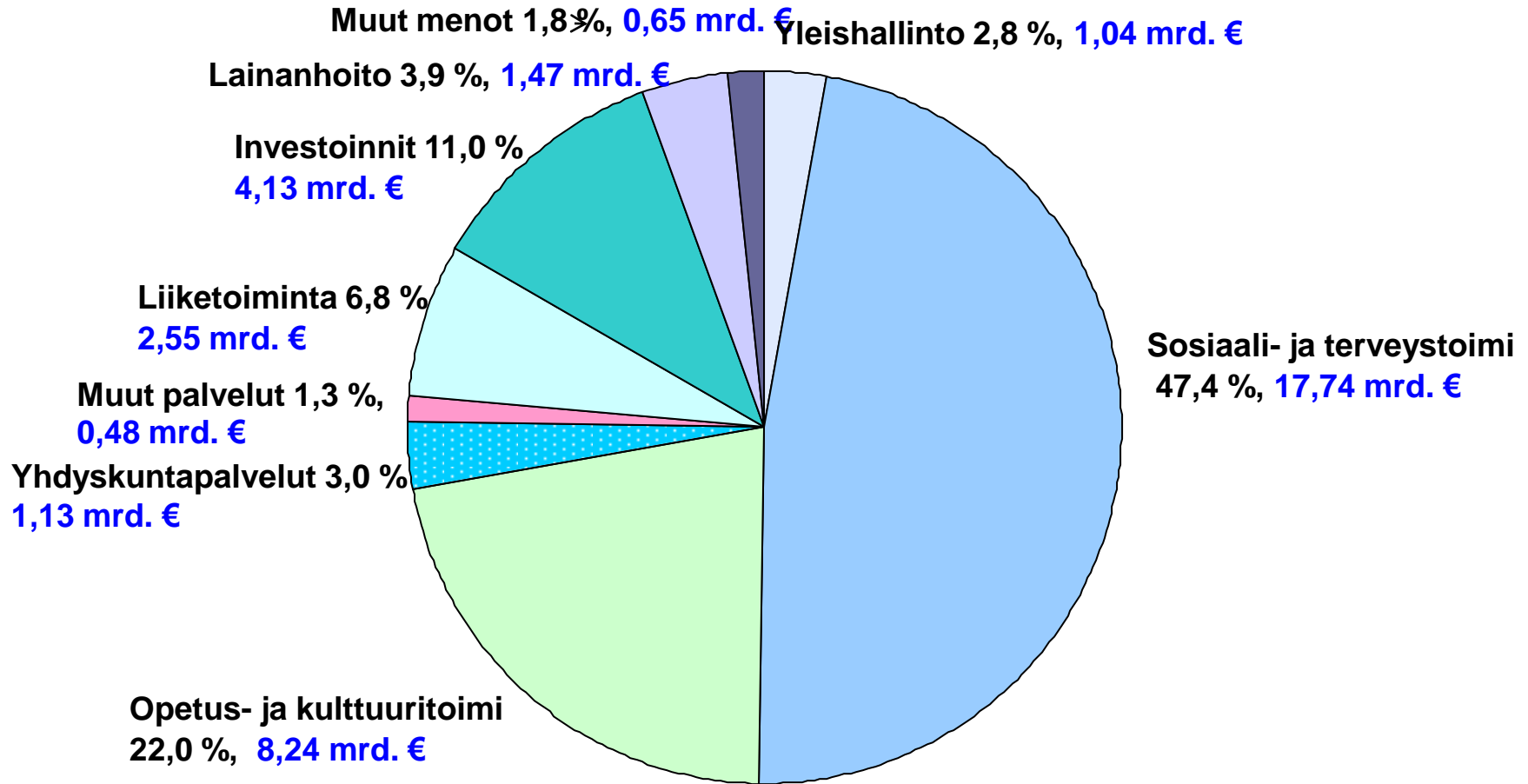
Valtion budjetin menot ja tulot

mrd. euroa

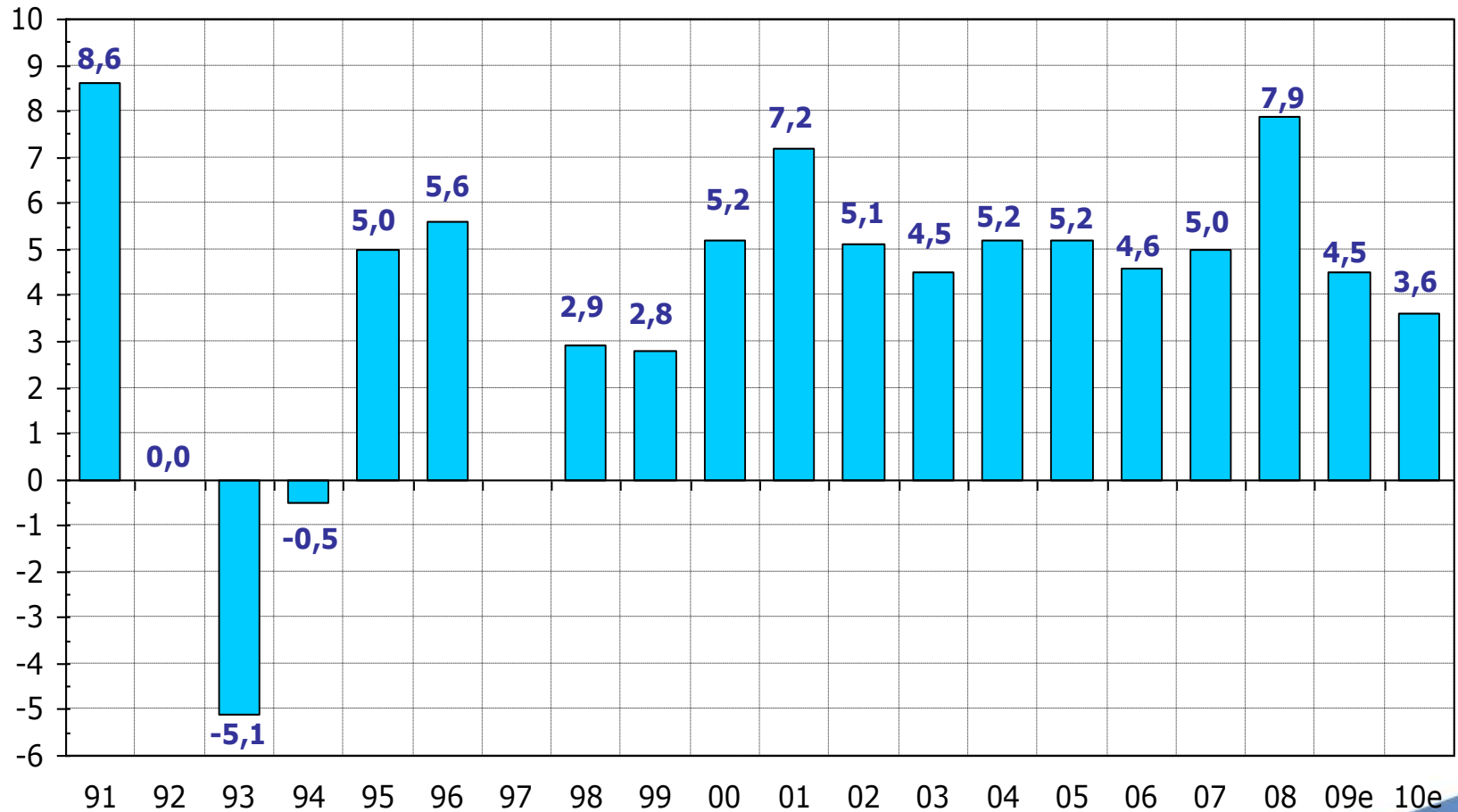

Kuntien ja kuntayhtymien menot 2008

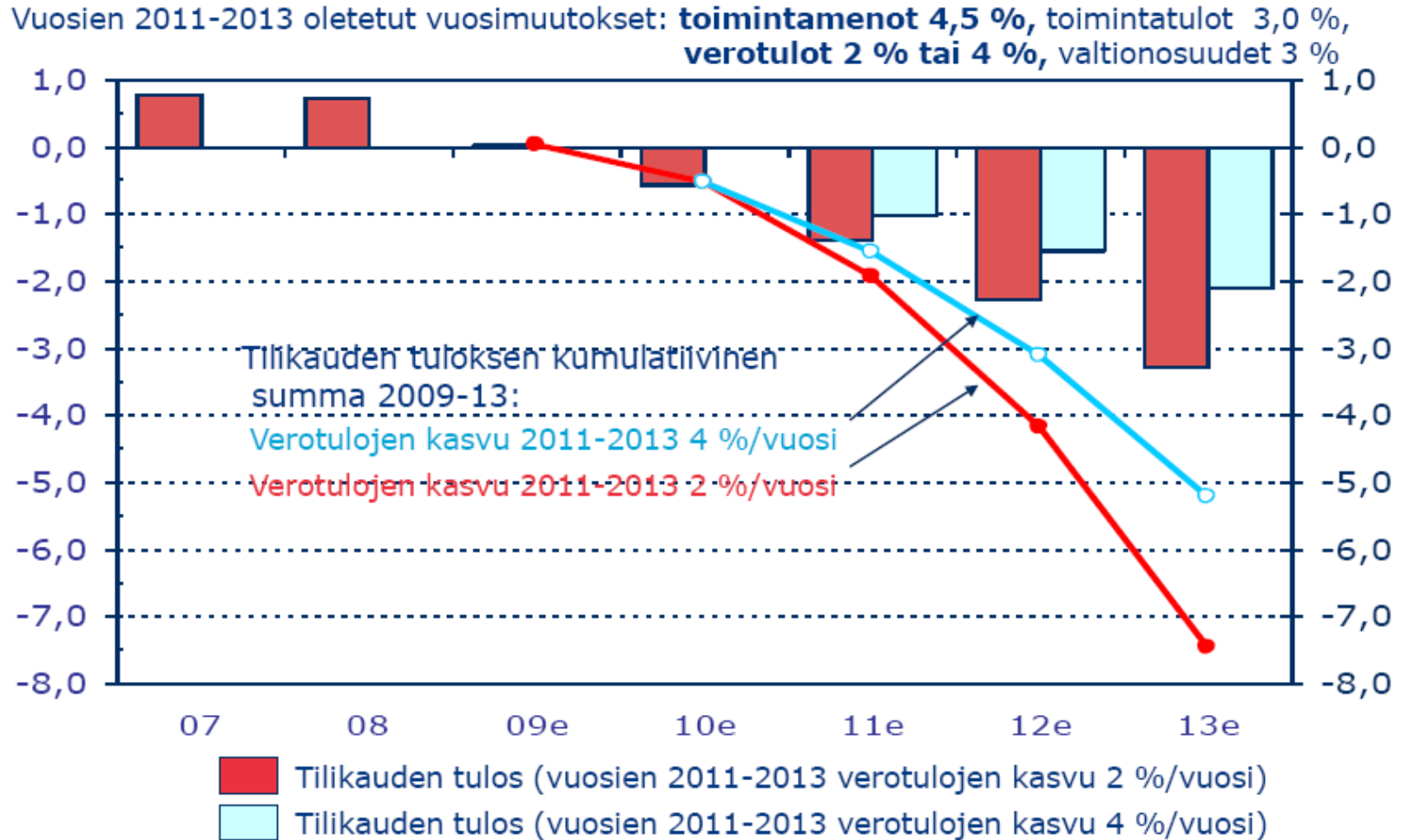
Kuntien ja kuntayhtymien toimintamenojen kasvuprosentit 1991-2010

Kuntien tilikauden tulos 2007-2013

Nopean kasvun vaihtoehto

Väestöennuste 2010 – 2015

Ikäluokat	2010	2011	2012	2013	2014	2015
- 14 v.	887 000	888 000	891 000	897 000	902 000	908 000 + 2 %
15 – 24 v.	660 000	660 000	659 000	653 000	648 000	640 000 - 3 %

Globaalikilpailussa menestyminen ja
hyvinvointipalvelujen turvaaminen
= laaja osaamisen kirjo ja huippuosaaminen

1990-luku:

*Korkeaa osaamista vaativat tehtävät
meille muut työt 'kehittyviin maihin'*

2000-luku:

*Kaikenlainen työ, kaikilla tasoilla
voidaan siirtää 'kehittyviin maihin'*

Talouskriisin jälkeinen aika

2010-luku:

Tietotalouden ja informaatioyhteiskunnan evoluutio

Työn raju muutos – myös asiantuntija/palvelutyön osittuminen

Uusilla teknologioilla mahdollisuus korvata tehtäviä ja yrityksiä

Uuden teknologian ja median vaikutus oppimiseen

Globaali osaamisen kilpajuoksu

Talouskriisi haastaa koulutuksen talouden ja pitkäjänteiset investoinnit

Suomelle välttämättömät toimenpiteet

Globaalit skenaariot EVA

- ◆ Suomen nostaminen korkean tuottavuuden mallimaaksi.
- ◆ Suomalaisen koulutusjärjestelmän uudelleen arvioiminen ja suomalaisen osaamisen kansainvälistäminen.
- ◆ Suomen nostaminen takaisin tietoyhteiskuntakehityksen paalupaikalle.
- ◆ Elinkeinorakenteen murrokseen varautuminen.
- ◆ Kilpailukykyisen energian saatavuuden turvaaminen. Energia- ja ympäristöteknologisen osaamisen vahvistaminen.
- ◆ Varautuminen laman jälkeiseen työvoimapulaan.
- ◆ Yritysten sekä valtion Venäjä- ja Aasia-strategioiden päivittäminen.
- ◆ Ihmisten kannustaminen työntekoon aineellisin ja ei-aineellisin keinoin.
- ◆ Parempi tasapaino työn ja muun elämän välille.
- ◆ Suomen palauttaminen maailman vähiten korruptoituneeksi maaksi

Koulutuksen haasteet

- Koulutuksen yksilöä vahvistava tehtävä
 - yksilön osaamispääoma, tasapainoinen elämä, osallisuus
- Koulutuksen taloudellinen tehtävä
 - osaamisen varanto, talouskasvun ja kilpailukyvyn edistäminen, hyvinvointivaltion palveluiden turvaaminen
- Koulutuksen yhteiskunnallinen tehtävä
 - aktiivinen kansalaisuus, demokratian vahvistaminen
- Koulutuksen moraalinen haaste
 - ilmastonmuutos, globaali väestönkasvu

Koulutuksen tehtävät

◆ Kvalifiointi

- Koulutuksen kautta tuotetaan tietoja, taitoja ja muodollisia tutkintoja.

◆ Valikointi

- Koulutuksessa menestyminen jakaa ihmiset erilaisiin asemiin yhteiskunnan hierarkiassa.

◆ Integrointi

- Koulutus yhdistää uudet sukupolvet osaksi yhteiskunnan jatkumoa ja edistää yhteiskunnallisen eheyden säilymistä.

◆ Varastointi

- Ikääntyvä väestö, erilaistuvat alueet
- Korkean osaamisen tason synnyttäminen - työelämän kasvavat osaamistarpeet
- Tietopääoma – taitopääoma — globaali tieto/taitokäsityksen muutos
- Oppimisen ympäristöjen laajentuminen
- Motivaatio oppimiseen
- Monenlaisten lahjakkuuksien osaamisen kehittäminen
- Haasteet hallita ja toteuttaa valtakunnallisesti koulutusinnovaatioita hyvin hajautuneessa ja kunnallisesti hallinnoidussa koulutusjärjestelmässä

- Koulutusjärjestelmän tehokkuus ja koulutusinvestoinnin tuotto
- Tietoperustainen koulutuksen ohjaus ja opetuksen kehittäminen
- Digitaalisten oppimisen tukimuotojen käyttö
- Huoltajat/perheet oppimisen tukijoina
- Opetusryhmät, erityistä tukea tai kannustusta tarvitsevat oppilaat
- Kielten, kulttuurien ja uskontojen monimuotoisuus
- Työrauha kouluissa

Peruskoulun kasvatus- ja opetustehtävä

- a) Mikä on perusopetuksen tehtävä 2020-luvulla? Mitä muutoksia? Mikä olennaista?
- b) Mitä perusopetuksen tavoitteiden ja tuntijaon uudistamisella pitäisi parantaa? Mitä osaamista tulevaisuus korostaa?
- c) Mitkä ovat opetukselle asetettavat tavoitteet ja keskeiset sisällölliset alueet?
- d) Mitkä ovat tiedolliset ja taidolliset tavoitteet?
- e) Miten varmistaa osaaminen?

Perusopetus 2020 – tavoitteet ja tuntijako

- **Sivistyskäsityksen muuttaminen**
 - Tiedon ja osaamisen käyttötaito
 - Syvällisempi oppiminen – sisältöjen (pinnallisen) läpikäymisen sijasta
 - Uuden ajan kansalaisen taidot – tiedon epävarmuuden ja muuttuvuuden ymmärtäminen
 - Eheyttäminen – tiedon sirpaloitumisen välttäminen
 - Perustaitojen hallinta – tiedon rakenteiden perustan hallitseminen
- **Osaamiselle korkeat tavoitteet**
 - Globaali kilpailukyky ja hyvinvoinnin turvaaminen
 - Matemaattis-luonnontieteellisen ja teknologisen osaamisen perustan turvaaminen
 - Kielivarannon monipuolistaminen ja kansalliskielten turvaaminen
 - Taito- ja taideaineiden osaamisen vahvistaminen
 - Luovuuden ja innovatiivisuuden vahvistaminen

- Kasvun ja kehityksen yksilöllisempi tuki
 - Oppimisen motivaation vahvistaminen
 - Oppilaan valinnan mahdollisuuksien lisääminen
 - Mahdollisuudet syventäviin opintoihin
 - Terveyden ja toimintakyvyn vahvistaminen
- Uudet toteuttamisperiaatteet
 - Oppimisen tavoitteiden selkeyttäminen
 - Tieto/taitoaineksen vaatimusten fokuointi
 - Oppiaineryhmien muodostaminen
 - Aihekokonaisuudet oppiaineryhmien osaksi
 - Uuden ajan kansalaisen taitojen määrittäminen: tavoitteet ja arviointikriteerit
 - Osaamisen vaatimustasojen määrittäminen oppiaineisiin

Globaalilla tasolla tapahtuva tiedollinen muutos

- Nyky-yhteiskunnalle on luonteenomaista epävarmuus, joustavuus, ristiriitaisuus sekä lisääntyneet mahdollisuudet informaation saamiseen ja käsittelyyn
- Tiedon arvo määrittyy yhä voimakkaammin sen yhteiskunnallisen relevanssin mukaan
- Nykyinen käsitys tiedosta haastaa koulun tavan käsitellä tietoa: opetussuunnitelmaa on moitittu liiallisesta sisältöpainotteisuudesta, pirstoutuneisuudesta ja tiedon esittämisestä oppiaineittain pilkottuna
- Opetuksen sisällöllisen kehittämisen keskeisenä haasteena on tiedon muotojen uudelleen organisointi
- Opetussuunnitelmalinjaus: kuinka paljon sijaa annetaan faktoille, kuinka paljon taidoille ja oppimisen prosesseille

- ◆ Eri aikakausina arvokkaana pidetty tieto vaihtelee paljon
- ◆ Humanistisen kasvatustilanteen mukaan koulun pitäisi tukea opiskelijan kasvua ja tarjota tietoa, joka ei ole alisteinen millekään poliittiselle tai taloudelliselle intressille.

Oppimisen ympäristöjen laajeneminen

- Oppiminen tulisi ymmärtää kaikki kontekstit kattavana
- Opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa entistä enemmän erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen
- Verkkopohjaiset yhteiset tilat ja sosiaalinen media mahdollistavat interaktion vertaisryhmän kanssa ja tarjoavat tilat yhteiselle tiedon rakentamiselle, projektityöskentelylle, tutkimukselle ja tiedon jakamiselle
- Kontekstuaalisuus optimaalisten oppimismahdollisuuksien rakentajana: keskeistä oppimisympäristöjen konkreettisuus

Kentän esiin tuomia näkemyksiä

- ◆ Tuntijako pirstaleinen ja liian oppiainejakoinen, ei vastaa tämän päivän oppimista, kehitettävä laajemmiksi kokonaisuuksiksi
- ◆ Opetussuunnitelman sisältö jossain määrin ylimitoitettu tuntimääriin nähden – oppiaineet sirpaleisia ja sisällöllisesti laajoja
- ◆ Taitojen kehittymisen jatkumoa ei rakennettu eksplisiittiseksi
- ◆ Arvioinnin käytännöt ja perusteet liian vaihtelevia – kriteeriperustaisuuden tarve korostunut
- ◆ Koulupäivät Suomessa alaluokilla lyhyitä, taide- ja taitoaineiden tunteja saataisiin lisää kasvattamalla tuntimäärää
- ◆ Kunnat eivät osoita opetukseen juuri lisäresursseja

Opetuksen järjestäjien tuntijakopäätösten mukaiset tuntimäärät vuosiluokittain opetuskielen mukaan

Vuosiluokka ja vähimmäisviikkotuntimäärä	Järjestäjien tuntijakopäätösten määrä	Ka	Minimi	Maksimi
1. lk, 19	217	19,85	19,0	21,0
2. lk, 19	217	19,92	19,0	23,0
3. lk, 23	217	23,61	22,0	27,0
4. lk, 23	217	23,77	22,0	28,0
5. lk, 24	217	25,26	24,0	30,0
6. lk, 24	217	25,53	23,0	31,0
7. lk, 30	215	30,23	29,2	36,0
8. lk, 30	214	30,08	22,8	35,0
9. lk, 30	214	30,22	24,0	34,5

Perusopetuksen vahvuudet

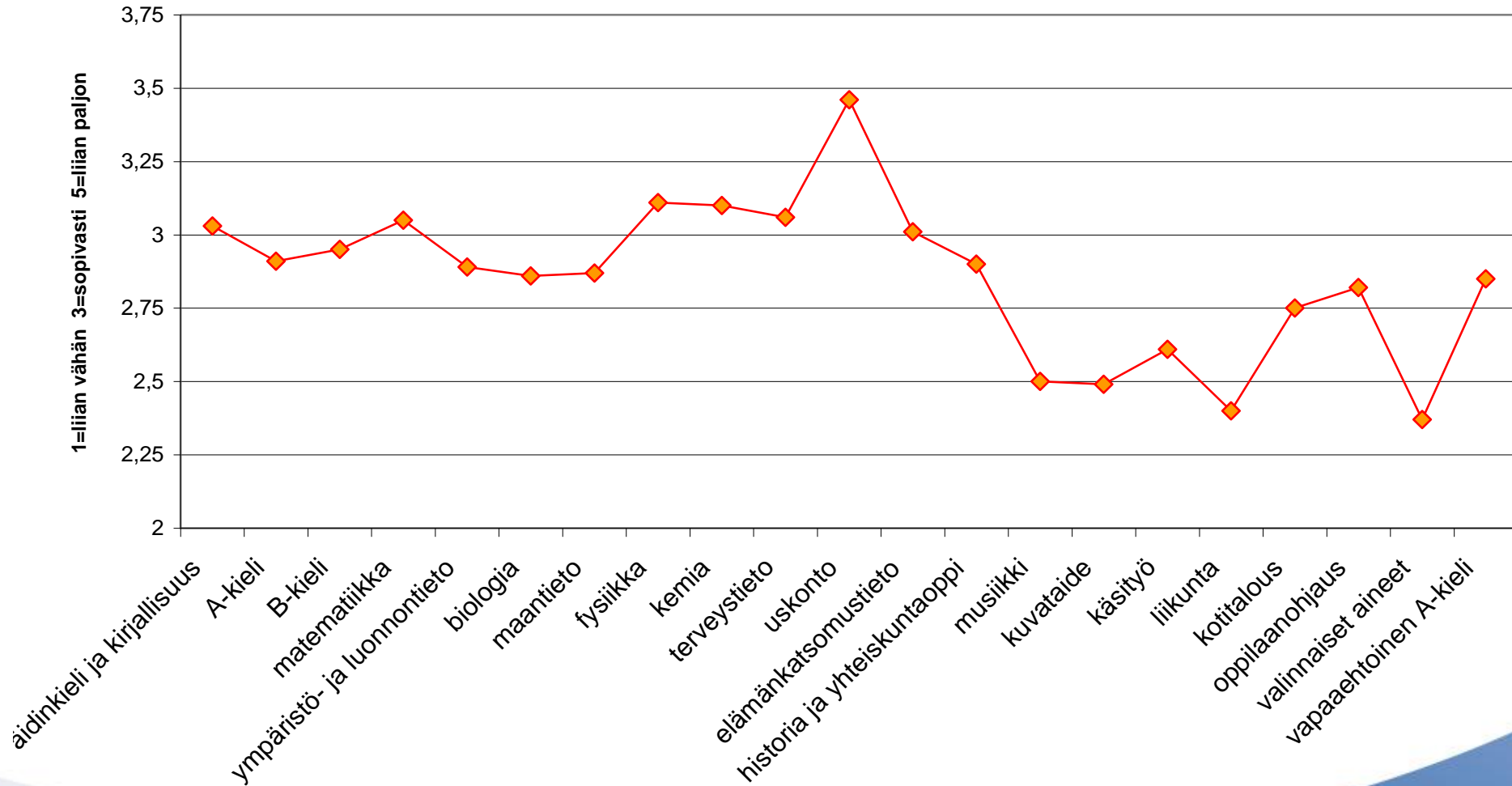
Kuinka suuri osa arvioi, että perusopetus tuottaa vahvaa osaamista ko. osaamisen alueella (sai valita 3)

OJ - RE

- 83 - 87 % Perustietojen hallinta
- 44 - 41 % Oppimisen taidot ja oman oppimisen hallinta
- 37 % Yhteisössä eläminen ja yhdessä työskentelyn taidot
- 23 - 32 % Omaan identiteettiin, elämänhallintaan ja toimintaan liittyvät taidot
- 17 - 27 % Arvoihin perustuva toiminta, eettisyys, vastuullisuus
- 29 - 21 % Tietojen ja taitojen laaja-alainen soveltaminen
- 8 -14 % Erilaisuuden kohtaaminen, ristiriitojen ratkaisu
- 6 - 7 % Luovuus, omaperäisyys

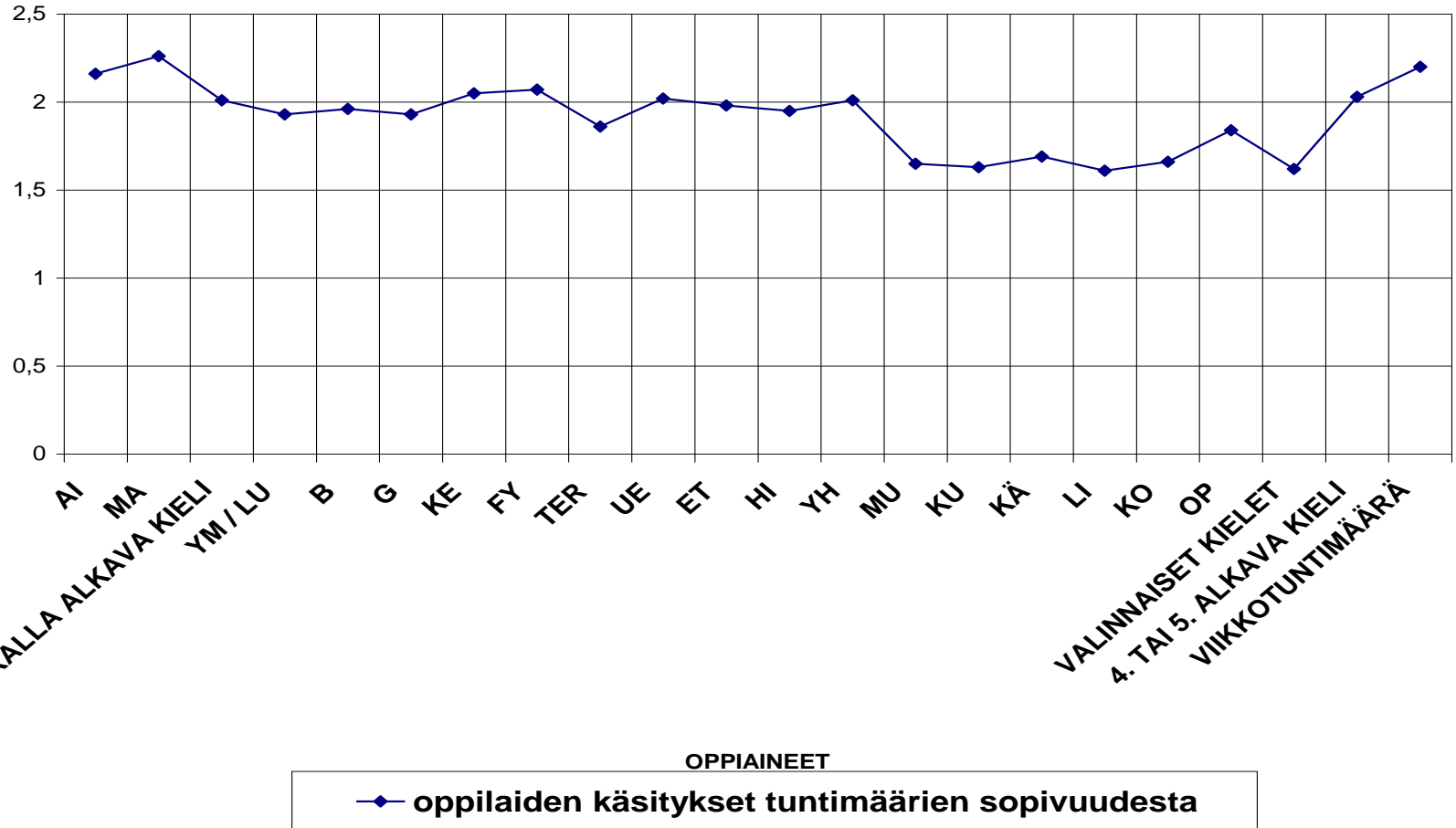
Opettajien mielipiteiden keskiarvot eri oppiaineiden tuntimääristä

OPPIAINEIDEN TUNTIMÄÄRIEN SOPIVUUS

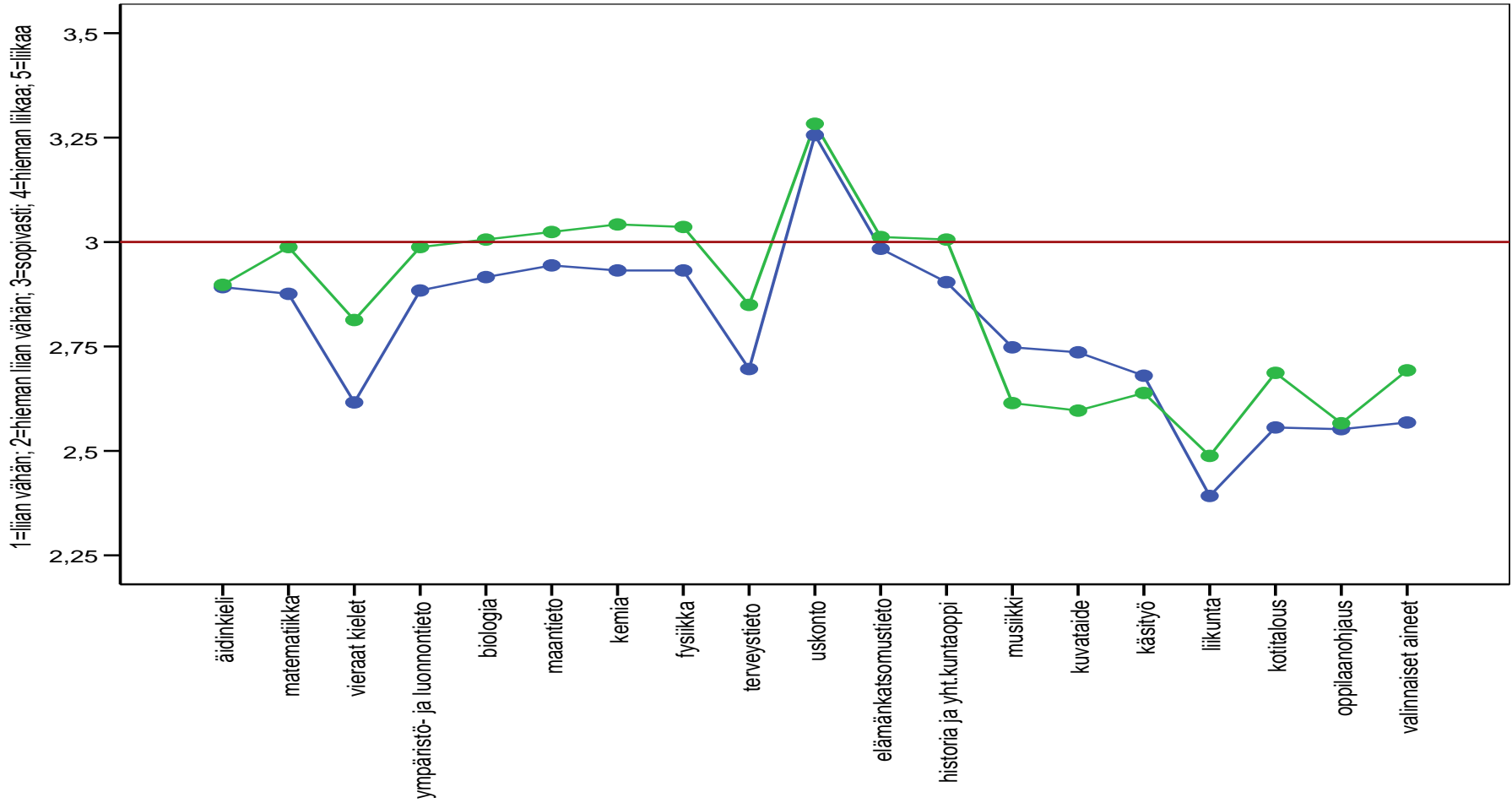
1 = LIIAN VÄHÄN - 3 = LIIKAA

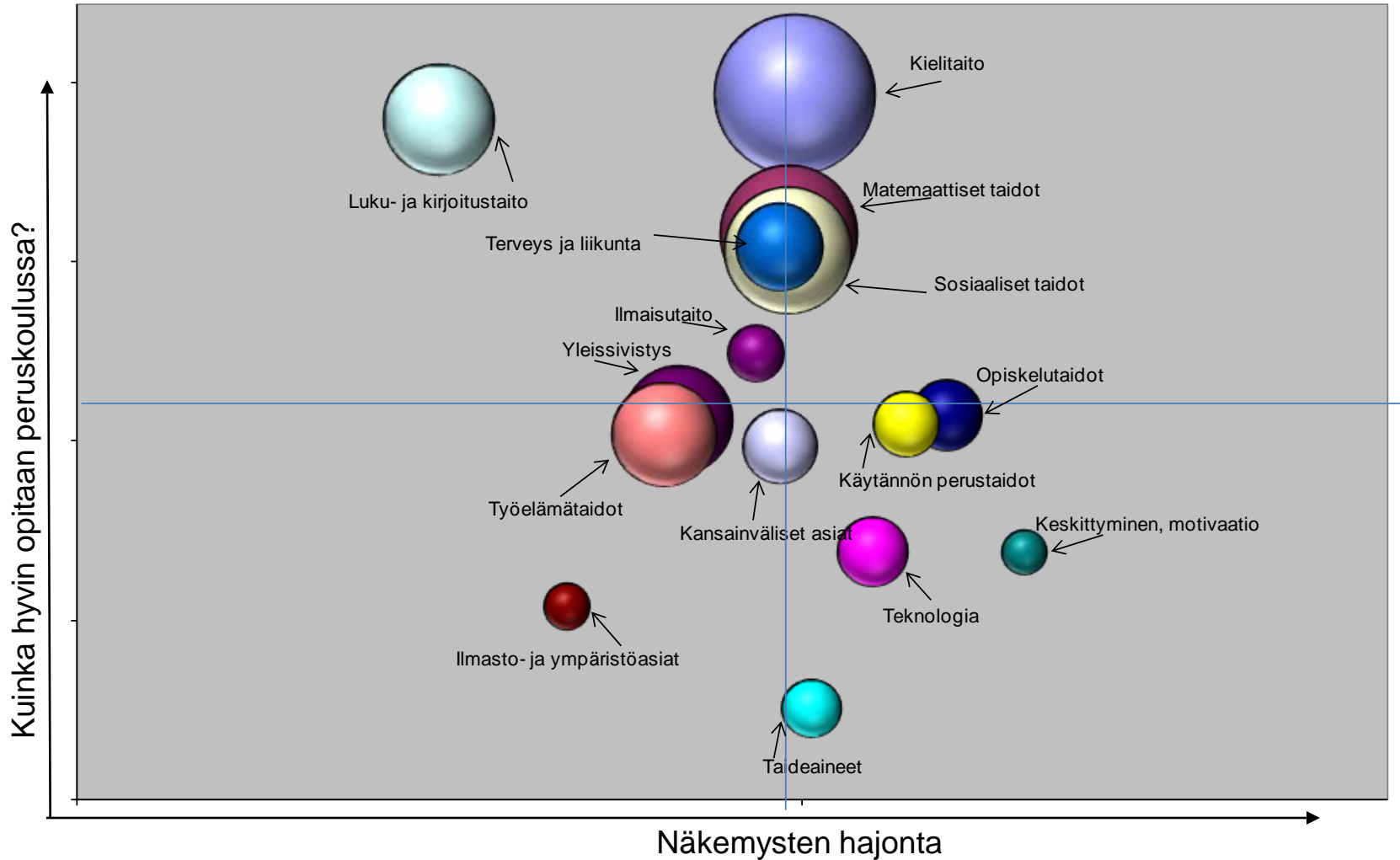
Vanhempien mielipiteet eri aineiden tuntimääristä

— lapsi alakoulussa
— lapsi yläkoulussa

Eniten puhutut tiedot ja taidot: kuinka hyvin opitaan peruskoulussa?

Pallojen koko kuvaa teemaa käsittelevien vastausten määrää (% kaikista vastauksista), pystyakseli teemojen saamia arvioita siitä, kuinka hyvin niitä opitaan peruskoulussa ja vaaka-akseli näiden arvioiden hajontaa.

Tarkoituksenmukaiset oppimisen tavoitteet

- Perustaidot: lukeminen, kirjoittaminen, laskeminen
- Perustaidoille uudet, syvemmät tavoitteet
- Koulutuksen annettava nuorille mahdollisuus syvempään oppimiseen, jossa korostuvat ajattelun ja kommunikoinnin taidot sekä luovuus
- Uuden ajan kansalaisen taidot
 - Ajattelun taidot – päättely, argumentointi, ongelmanratkaisu
 - Tehokas kommunikointi

Osaamisen vaatimukset

- Laajojen sisältöjen sijasta enemmän syvyyttä
- Erityinen fokus ja keskittyminen tutkivaan oppimiseen, ajattelun ja päättelyn taitoihin sekä tiedon ja taitojen soveltamiseen – sisältöjen läpikäymisen asemesta
- Ikäkauden kehityksen parempi huomioon ottaminen ja osaamisen polkujen johdonmukaisuuden rakentaminen

ANALYSOINTI – ARVIOINTI – LUOMINEN

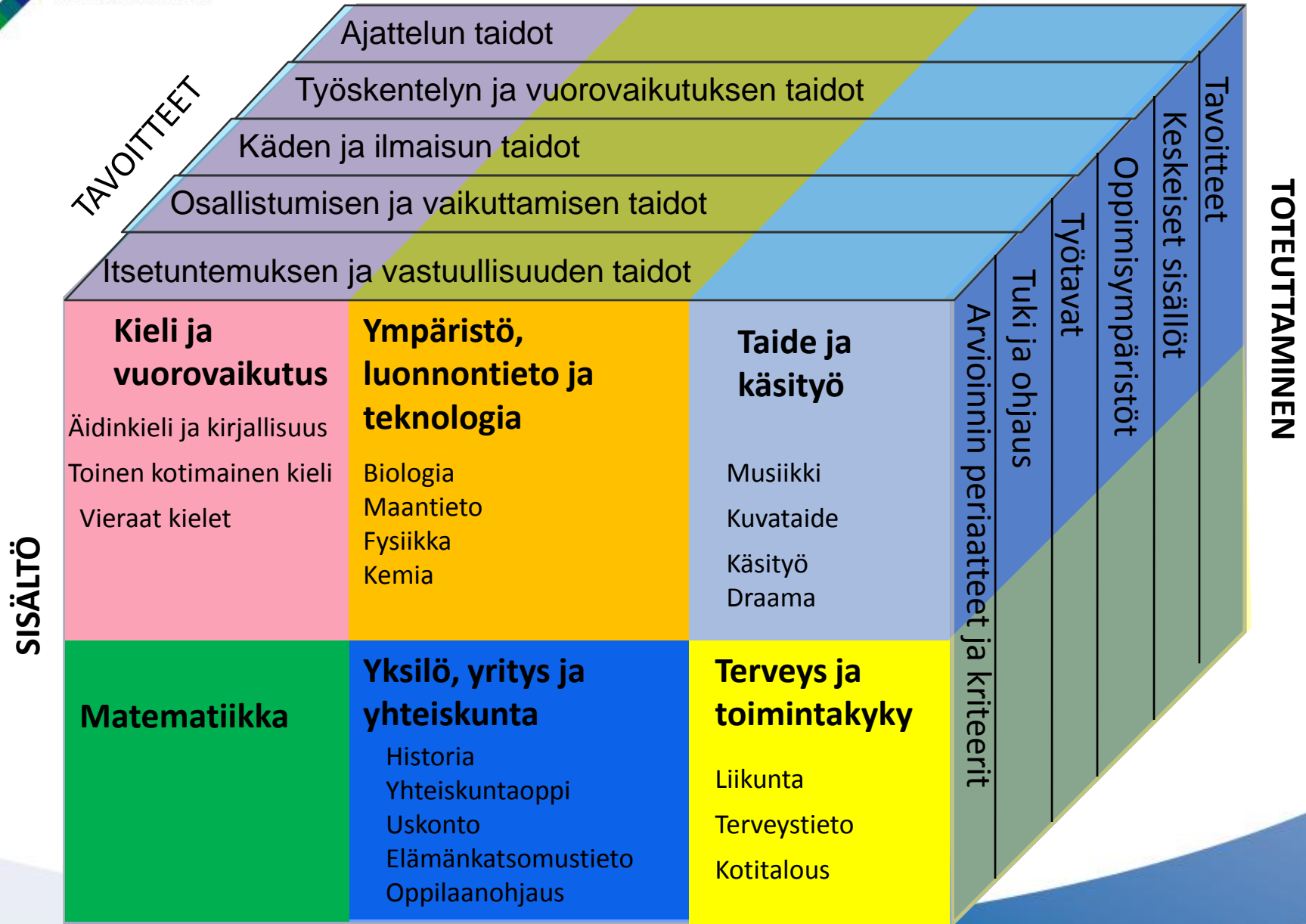
SOVELTAMINEN

YMMÄRTÄMINEN

MUISTAMINEN

PERUSOPETUKSEN RAKENNE

PERUSOPETUKSEN RAKENNE

KANSALAISEN TAIDOT

Ajattelun taidot

- Ongelmaratkaisu, päättely, argumentointi ja johtopäätösten teko
- Kriittinen ja analyyttinen ajattelu
- Luova ja innovatiivinen ajattelu

Työskentelyn ja vuorovaikutuksen taidot

- Opiskelun taidot
- Tiedon hankinnan, käsittelyn ja käytön taidot
- Kommunikoinnin taidot
- Yhteistyö- ja neuvottelutaidot
- Itsenäisen ja pitkäjänteisen työn tekemisen taidot
- Ajanhallinta ja joustavuus
- Yrittäjäyys ja muutososaaminen
- Tieto- ja viestintätekniikan ja muun teknologian käyttötaito

Käden ja ilmaisun taidot

- Kehon koordinaatio
- Ilmaisun taidot ja rohkeus
- Visuaalinen ja tekninen toteuttaminen

KANSALAISTAIDOT

Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot

- Yhteisön ja yhteiskunnan tuntemus
- Aloitteellisuus ja johtamisen taidot
- Kyky toimia rakentavasti
- Erilaisuuden ja erilaisten näkökulmien hyväksyminen
- Mediataidot
- Tulevaisuuden ajattelemisen ja rakentamisen taidot

Itsetuntemuksen ja vastuullisuuden taidot

- Itsetuntemus ja reflektointi
- Eettisyys ja vastuullisuus
- Hyvä käytös ja empatia
- Kyky toimia yhteisön jäsenenä

Minussa on tarpeeksi taiteilijaa käyttääkseni vapaasti mielikuvitustani.

Mielikuvitus on tietoa tärkeämpää.

Tieto on rajallista.

Mielikuvitus ympäröi koko maailman.

Albert Einstein